

PELLERVON PIKKUKIRJASIA N:o 5

HANNES GEBHARD

ISÄ RAIFFEISEN

NELJÄLLÄ KUVALLA

PELLERVON
ARKISTO

HELSINKI 1912 PELLERVO-SEURA

Pellervon kirjastoa on ilmestynyt:

N:o 1.	<i>Hannes Gebhard</i> , Pellervo ja Suomen osuustoiminta. Toinen uudistettu painos	—: 75
N:o 3.	I. <i>Osuusmeijerit</i> . Käsikirja niiden perustamisesta ja taloudenhoidosta. I vihko. Osuusmeijerien tarkoitus, perustaminen, rakentaminen, hallinto ja hoito. Kolmas lisätty ja uudistettu painos	2: —
N:o 3.	II. <i>Osuusmeijerit</i> . II vihko. Osuusmeijerin kirjanpito. Kolmas uudistettu ja lisätty painos tekeillä	—: —
N:o 3.	III. <i>Otto P. Pehkonen</i> , Osuusmeijerin tilinpäätös-ohjeet	—: 75
N:o 4.	<i>Hannes Nylander</i> , Yhteistoimintaa karjan jalostamisessa. Toinen uudistettu ja lisätty painos	1: 25
N:o 5.	<i>Osuustoimintalaki</i> . Ohjeita sen käyttämiseen. Viides paranneltu painos	1: 50
N:o 6.	<i>Hannes Gebhard</i> , Osuustoiminnan keskittämisestä ja sen edellytyksistä. Toinen painos	—: 25
N:o 8.	<i>Papit ja maanviljelijäin osuustoiminta</i> . Kirj. <i>Eräs osuustoiminnan ystävä</i>	—: 50
N:o 9.	I. <i>Osuuskassa</i> . Käsikirja. Ensimmäinen vihko. Osuuskassan perustaminen. Kolmas täydennetty painos	1: —
N:o 9.	II. <i>Osuuskassa</i> . Käsikirja. Toinen vihko. Osuuskassan hoito	1: —
N:o 9.	III. <i>V. Fagerström</i> , Osuuskassa. Käsikirja. Kolmas vihko. Osuuskassan kirjanpito. Toinen lisätty ja tarkistettu painos	2: —
N:o 10.	<i>J. K. Paasikivi</i> , Osuustoimintalain pääkohdat. Toinen tarkastettu painos	—: 50
N:o 11.	<i>August Ramsay</i> , Karjanvakuutusyhdistyksistä	—: 75
N:o 12.	I. <i>Osuuskauppa</i> . Käsikirja. Osuuskaupan perustaminen ja hoito. Toinen kokonaan uudistettu painos	2: —
N:o 14.	<i>Hannes Gebhard</i> , Osuuskassojen Keskuslainarahasto, sen synty ja järjestys	—: 25
N:o 16.	<i>Juho Torvelainen</i> , Piirteitä osuustoiminnallisesta viljakaupasta Saksassa	—: 50
N:o 17.	[<i>Lennart Gripenberg</i>], Yhteinen metsätalous. Käsikirja	—: 75
N:o 18.	<i>Hannes Gebhard</i> , Maanosto-osuuskunta. Ohjeita sen perustamisessa. Toinen painos	1: —
N:o 19.	<i>Lennart Gripenberg</i> , Viljanmyyntiosuuskunnat. Käsikirja	1: 25
N:o 21.	<i>T. Arola</i> , Epäkohtia ja tulevaisuusmahdollisuuksia maatalouskonekaupassa	—: 50
N:o 22.	<i>Puimakoneosuuskunnat</i> . Käsikirja niiden perustamisesta ja hoidosta	1: —
N:o 23.	<i>Onni Karhunen</i> , Osuuskuntain suhde rekisteriviranomaisiin. Toinen painos	—: 50
N:o 24.	<i>E. A. Malm</i> , Sammalkuivikkeen valmistus ja sammalkuivikeosuuskunnat	1: 50
N:o 25.	<i>Hannes Gebhard</i> , Osuustoiminnan tulevaisuusmahdollisuudet ja tehtävät kaupan alalla	—: 50

HUOM.! Tilaukset lähetetään ainoastaan käteismaksulla tai postitietuannilla.

PELLERVON PIKKUKIRJASIA N:o 5

HANNES GEBHARD

ISÄ RAIFFEISEN

NELJÄLLÄ KUVALLA

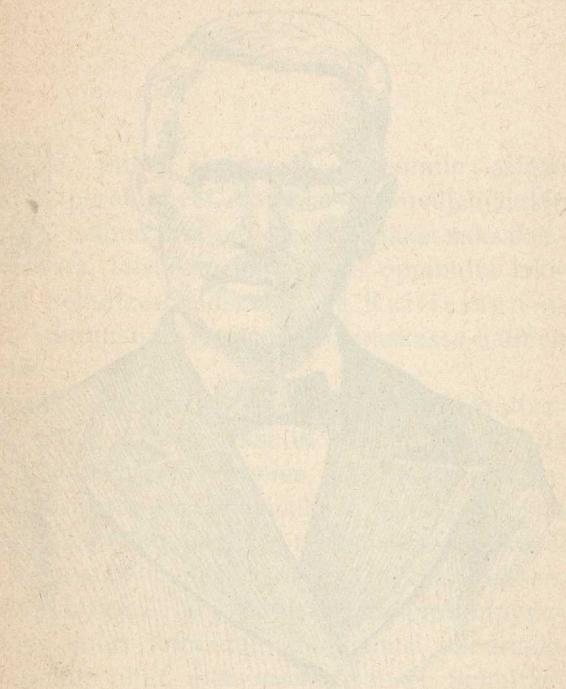
Pellervo-Seura

995.

II. 4.

HELSINKI 1912
PELLERVO-SEURA

HELSINKI 1912
YHTEISKIRJAPAINO OSAKEYHTIÖ

Portrait of W. J.

F. W. Raiffeisen.

Esitelmä maataloudellisilla osuustoimintapäivillä Helsingissä, maalisk. 31 p:nä 1912.

e, jotka eivät ole syvemmin asiaan perehtyneet, sanovat maanviljelijäinkin osuuskassa-aatteen keksijäksi saksalais-ta, loistavan lahjakasta, oppinutta lakimiestä Schultze-Delitsch'iä. Ja Raiffeisen itsekin tunnusti saaneensa osuuskassa-aatteen häneltä.

Mutta asiallisesti tämä on väärää. Schultze-Delitsch oli aikansa yksilön rajatonta vapautta ja kapitalismia ihaileva mies, joka sovitti jonkun verran osuustoimintaa tavallisiin pankkiaatteisiin ja pankkitapoihin, luoden rahalaitoksen, joka ei ole menestynyt maalaisoloissa, rahalaitoksen, jossa keinottelulla ja yksityisen omanvoitonpyynnöllä on suuri toimintamahdollisuus. Seurauksena onkin ollut, että monet suuret Schultze-Delitschin osuuskassat ovat tehneet kauheita vararikkoja ja vielä useammat ovat muuttuneet tavallisiksi osakeyhtiöpankeiksi. Vuosien 1889 ja 1905 välillä oli näet 161 tällaista suurta osuuskassaa muuttunut osakeyhtiöpankeiksi. Esim.

Saksin kuningaskunnassa oli v. 1892 32 yhtiöpankkia, niistä oli ainoastaan 6 perustettu alkuaan sellaisiksi ja 26 oli muuttunut Schultze-Delitschin osuuskassasta yhtiöpankeiksi. Ja mitä yhtiöpankkeihin tulee, niin on kokemus kaikista maista osoittanut, että ne eivät voi tyydyttää maanviljelijäin suuren enemmistön luotontarvetta, vaikka niiden perustajat useinkin houkuttelevat maalaisia niihin panemaan rahojaan mitä kauneimmilla lupauksilla. (Vertaa Pellervo-lehti 1912 N:o 10, siv. 334—341.)

Raiffeisen on sitävastoin luonut jotakin aivan toista. Hän oli ikänsä elänyt ja toiminut maanviljelijäin keskuudessa ja oppinut tuntemaan heidän heikkoutensa ja heidän tarpeensa. Hän oli lisäksi saanut vaikutteita aatteellisen sosialismin senaikuisilta alkuunpanijoilta Ranskassa.

Mutta vallan väärin olisi luulla Raiffeiseniä itseään silti haaveilijaksi; hän oli päinvastoin läpeensä käytännön mies. Kaikki ne perusajatukset, jotka ovat ominaisia Raiffeisenin luomalle osuuskassalle, ovat kotoisin juuri hänen syvästä maalaisolojen tuntemuksestaan, hänen perin käytännöllisestä luonteestaan ja hänen selvänäköisyydestään.

Nämä Raiffeisenin osuuskassojen perusajatukset olivat seuraavat:

1. Pieni osuuskassapiiri, niin että kassan hoitajat voivat tuntea kaikki jäsenet ja pitää heitä silmällä. — Sitävastoin salli Schultze-Delitsch laajoja toiminta-alueita kassoilleen.

2. Voitonhimon ja omanvoitonpyynnön sulkeminen pois kassanhoidosta: sitä varten kullakin jäsenellä vain yksi osuusmaksu ja se pieni; liikkeestä syntyneen voiton käyttäminen jakamattoman vararahaston kartuttamiseen ja hyväntekeväisyystarkoituksiin; kassan hallituksen palkattomuus ja kassanhoitajan hyvittäminen korkeintain vaatimattomalla vuosipalkalla, ilman osallisuutta voittoon. — Schultze-Delitschin kassoissa ovat sitävastoin suuret osuusmaksut ja niissä on tilaisuus saada pääomalleen suuria korkoja; kassojen hoitajille myönnetään osallisuutta voittoon.

3. Isällinen huolenpito kassan hallinnon puolelta lainanottajiin nähden: lainoja myönnettävä ainoastaan siveellisesti arvokkaille, jotka pystyvät käyttämään niitä taloutensa edistämiseen; lainatarkoitusten tutkiminen ja lainain käyttämisen tarkastaminen. — Sitävastoin Schultze-Delitsch sanoi, että osuuskassalle tulee olla yhdentekevää, vaikka lainanhakija käyttäisi lainansa itsemurha-aseen hankkimiseen, kunhan hänellä on pätevät takuut.

Ensi aikoina vaikuttavissa piireissä pidettiin Schultze-Delitschin kassoja ainoina järkevinä,

arvatenkin koska ne vähimmin poikkesivat siihen asti tunnetuista pankeista. Niitä perustettiin aluksi paljoa enemmän kuin Raiffeisenin kassoja sekä Saksaan että muihin maihin.

Mutta jonkun ajan kuluttua rupeavat Raiffeisenin kassat voittamaan alaa maaseuduilla ja Schultze-Delitschin kassat jäävät kaupunkilaisvähäväkisten pankkilaitoksiksi. Nyttemmin Raiffeisenin järjestelmä, jonkun verran muodosteltuna paikallisolojen ja ajan vaatimusten mukaan, yksinomaan leviää maalaisväestön keskuuteen useimmissa maissa, ei vain Europassa, vaan myöskin muissa maanosissa, niin että niitä tätä nykyä jo lienee maailmassa noin 45—50,000, niissä jäsenenä noin 8,000,000 maanviljelijää ja pääomia lainattavana miljaardeja.

Täällä saatavina olevien tietojen mukaan oli allamainittuina vuosina eri maissa seuraava määrä pääasiallisesti Raiffeisenin järjestelmän mukaan perustettuja maanviljelijäin osuuskassoja:

M a a	Vuosi	Kassojen luku
Saksa	1911	16,243
Itävalta	1911	7,631
Japani	1910	5,349
Venäjä	1909	3,500
Ranska	1910	3,450
Rumania	1911	2,656
Unkari	1910	2,254
Italia	1910	1,872
Brittiläinen Intia	1912	1,766
Bulgaria	1910	775
Alankomaat	1912	730
Serbia	1910	615
Belgia	1910	568
Suomi	1911	397
Irlanti	1911	237
Sveitsi	1910	153

* *

Mikä oli miehiään ja millainen oli luonteeltaan se mies, joka sai aikaan näin mahtavan kansainvälisen uudistusliikkeen, joka nyt jo on tuottanut helpotusta miljoonille maanviljelijöille eri maissa ja joka vielä näyttää niin elinvoimai-

selta, että voimme ennustaa, että uudet miljoonat maanviljelijöitä sukupolvesta sukupolveen tulevat siunaamaan hänen muistoaan?

Raiffeisenin isoisä oli pappi Rheinin maakunnassa. Hänen isänsä ei jaksanut edistyä opintieillä edes papiksi, vaan tuli hänestä eräänlaatuinen kunnallinen viranomainen maaseudulla, jolla oli useampia pieniä maalaiskuntia piirinsä ja jonka tehtävänä oli olla noitten kuntien esimiesten esimies, niin että hän tuli hoitaneeksi osittain samoja tehtäviä kuin meidän kunnallislautakuntain esimiehet ja meidän nimismiehet. Tämän viranomaisen nimitti toimeensa vissiksi vuosiksi kerrallaan meidän kuvernööriämme vastaava virkamies hyvinkin vähäisellä opilla varustettujen joukosta, vaikka hän kantoikin komealta kaikuva *pormestarin* virkanimeä.

Tämä Raiffeisenin isä eli niin huonosti, että tuli mielisairaaksi, menetti virkansa ja kuoli varhain, jättäen perheelle perinnöksi tautia ja köyhyyttä. Yhdeksästä lapsesta oli yksi maanviljelijäin tuleva pelastaja *Friedrich Wilhelm Raiffeisen*, joka syntyi v. 1818 ja isän kuollessa vasta oli kolmen vuoden vanha.

Hänet kasvatettiin *hartaaseen uskonnolliseen mieleen*, joka pysyi hänessä läpi koko elämän. Lisäksi sai hän senaikuisen (s. o. 1830-luvulla)

kansakoulusivistyksen, jonka jälkeen hän meni vapaaehtoisena sotaväen palvelukseen, kohoten siinä aliupseerin toimeen ja sellaisena kävi hän parina talvena aliupseereille järjestetyillä kursseilla, joilla opetettiin matematiikkaa, fysiikkaa ja kemiaa melkein saman verran kuin senaikuisissa (1840-luvun) kymnaasioissa.

Mutta vaikka Raiffeisenin koti olikin verrattain matala, hänen saamansa oppi pieni ja hänen yhteiskunnallinen asemansa suhteellisesti vaatimaton, on hänen elämäkertansa kirjoittaja, professori Fassbänder, jonka esitystä minä tässä tulen seuraamaan, saanut selville, että hänellä jo nuoresta alkaen oli lujat *taipumukset jaloön, puhtaaseen, kauniiseen, yleishyödylliseen*, taipumukset, joita hänen harras uskonnollisuutensa tuki. Tämän vuoksi hän ei seurustellut muitten aliupseerien kanssa, joitten elämä siihen aikaan oli hyvinkin raakaa, vaan haki ja löysi itselleen toisen seurustelupiirin.

Sillä paikkakunnalla, jossa R. aliupseerina palveli, oli näet olemassa eräs nuorten sivistyneitten miesten ja naisten ystävyysliitto, joka vietti seuralämää, lukemalla etevää kirjallisuutta, keskustelemalla aatteellisista kysymyksistä sekä harjoittamalla soittoa ja laulua.

Tämän ystävyysliiton keskusta oli paikka-

kunnan nuoren lääkärin koti. Siihen kuului sitä-paitsi lääkärin sisar, muutamia opettajia ja ylioppilaita sekä pappilan neitejä. Kerrotaan Raiffeisenistä, että aina kun hän tuli, tervehdittiin häntä ilolla, koska hän elähytti seuruetta ystävällisellä olennollaan ja leikkipuheillaan. Sitä-paitsi sanotaan hänen osoittaneen jo tässä seurueessa selvää *harrastusta yleishyödyllisiin asioihin, uskaliasta yritteliäisyys halua, joka ei antanut vastusten pelästyttää itseään, sekä käytännöllistä älyä suunnitelmien täytäntöönpanossa.*

Kauan R. ei kuitenkaan viihtynyt sotaväessä, vaan pyrki ja pääsi erään enonsa välityksellä pian meidän lääninhallitustamme vastaavaan virastoon vaatimattoman kirjurin virkaan. Hänelle uskotut tehtävät hän täytti hyvin ja saavutti siten esimiehensä luottamuksen, niin että hänet v. 1846, eli siis 28-vuotiaana, nimitettiin samanlaiseen kunnalliseen toimeen kuin mikä hänen isällänsäkin oli ollut. Tässä virassaan toimi hän koko tarmollaan ja sielullaan kuntiensa henkisen ja aineellisen tilan kohottamiseksi. Kansakouluja perustettiin, koulutaloja rakennettiin, vaivaishoitoa parannettiin ja sen lisäksi kokeiltiin, suunniteltiin ja valmistettiin perustukset maatalouden kohottamiseksi *osuuskassojen avulla.*

Tältä vaatimattomalta virka-asteelta ei R. kos-

kaan päässyt kohoamaan, eikä hänen annettu rauhassa toimia ensimmäisellä paikkakunnalla, jonne hänet määrättiin, vaan siirrettiin hänet parikin kertaa toisiin piireihin, kunnes hänet jo v. 1865, eli siis vasta 48:n ikäisenä, virastaan erotettiin. Tähän vaikutti osaltansa hänen kivulloisuutensa, joka oli jo kauvan häntä vaivannut ja tehnyt hänet m. m. puolisokeaksi. Tästä huolimatta olivat kunnat valinneet hänet uudelleen toimeensa, mutta kuvernööriä vastaava virkamies ei häntä siihen nimittänyt, koska R. oli itsepäisyydellään häntä suututtanut.

Virastaan sai hän mitättömän eläkkeen, joka ei mitenkään riittänyt perheen ylläpitämiseksi. Senvuoksi koetti hän ensiksi perustaa pienen tupakkatehtaan, mutta se epäonnistui, ja sen jälkeen perusti hän pienen kaupan. Sekään ei ensiksi tuottanut paljoa, jonka vuoksi hänen täytyi velkaantua perheensä elättämiseksi ja hänen senaikuista kirjeistään nähdään, että nuo velat tuottivat hänelle paljon huolta. Mutta vähitellen rupesi kauppa kumminkin kannattamaan ainakin niin, että hänen toimeentulonsa tuli turvatuksi.

Tämän ohella rupesi vähitellen se aatekin, jonka edestä hän oli vuosikausia tehnyt uhrauvaa, ihmisystävällistä työtä, turvaamaan hänen vanhuutensa päiviä, vaikkapa aivan vaatimatto-

massa muodossa. Vuoteen 1866 saakka oli hän suurella vaivalla saanut perustetuksi kaikkiaan 5 osuuskassaa ja niihin kuhunkin papin kassanhoitajaksi, jota ilman R. piti osuuskassoja melkein mahdottomina. Mainittuna vuonna julkaisi hän ensimmäisen painoksen kirjaansa, jossa hän esittää osuuskassojen merkityksen ynnä neuvoja niiden perustamiseen ja hoitamiseen. Tämän jälkeen perustettiin useampia kassoja yhä laajemmalle alueelle. R. sai Rheinin maakunnan maanviljelysseuran tarmolla asiata ajamaan; m. m. se palkkasi R:n joksikin ajaksi matkustavaksi konsulentiksi. Tästä oli seurauksena, että maakuntaan syntyi uusia kassoja toinen toisensa perästä.

Pian pantiin nämä kassat ynnä niiden ohella syntyneet, niinikään rajattomalle vastuuvollisuudelle rakennetut osto-osuuskunnat ensimmäiselle koetukselle. V. 1871 oli maalaisilla edellisen vuoden kadon vuoksi suuri ostosiemenen tarve ja Raiffeisen koetti järjestää sellaisen yhteisoston, että kaikki rajattomalle vastuuvollisuudelle perustetut maataloudelliset osuuskunnat saisivat yhteisellä sitoumuksella jostakin pankista 150,000 Saksan markkaa. Mutta kaikki yritykset tähän suuntaan raukesivat, niin vähäinen oli siihen aikaan vielä luottamus osuuskuntien

toimikykyyn. Ja sanotaanpa koskeneen Raiffeiseniin oikein tuskallisesti se, että eräs pankki antoi tarvittavan summan osuuskunnille lainaksi, kun Raiffeisen ja kaksi muuta varallisuudeltaan aivan tuntematonta miestä meni takuuseen. Mutta tällä tuskallisella kokemuksella oli kuitenkin hyvin tärkeä seuraus maanviljelijäin osuustoiminnalle. Se näet synnytti ajatuksen yhdistää olemassaolevat osuuskunnat keskusosuuskunnaksi, jonka muodostaminen tuli Raiffeisenin seuraavan toiminnan päämääräksi. Ihmeteltävällä kestävyydellä työskenteli hän sairaasta tilastaan huolimatta (melkein täydellinen sokeus ja ärtynyt hermosto) tämän tehtävän suorittamiseksi, kunnes hän havaitsi, että sen aika ei vielä ollut tullut, koska silloinen osuustoimintaväki ei vielä riittävässä määrässä käsittänyt osuustoiminta-aatetta, se kun ei vielä ollut mennyt heissä lihaan ja vereen, eikä lainsäädäntökään vielä tarjonnut riittävää tukea sen vaarattomalle toteuttamiselle. Vain vastenmielisesti päätti hän valita rahansaantipaikkana suorastaan välttämättömäksi käyneelle keskuslainarahastolle osakeyhtiön muodon; tosin väikkyi hänen mielessään jo silloin ajatus säätää liittyneille osuuskunnille osallisuudestaan keskuslainarahastoon vain rajoitettu lisämaksuvelvollisuus, mutta silloin puuttui

vielä sellaisen yrityksen varmuuteen tarvittavia lakisäädöksiä, ja ajatusta kehottaa osuuskuntia rajattomaan lisämaksuun vastustettiin toiselta puolen hurjana. Näin jo v. 1872 R:n aloitteesta perustettiin Rheinin maakuntaa varten osuuskassoille oma keskuslaitos, jonka piti olla samalla tilastollinen toimisto, neuvontatoimisto, tarkastustoimisto ja keskuslainarahasto. Samana vuonna julkaisemassaan osuuskassakirjansa toisessa painoksessa puhuu hän jo siitä, että tällaisia keskuslaitoksia piti perustettaman joka maakuntaan ja nämä maakuntakeskustat piti sittemmin yhdistettämän yhteiseen valtakunnankeskustaan. Ja tähän tapaan lähtikin kehitys tämän jälkeen käymään. Mutta vuonna 1876 jo edellämainittu Rheinin maakunnan keskuslainarahasto muutettiin koko valtakuntaa käsittäväksi keskuslainarahastoksi ja R:n tarkoitus oli, että koko valtakunnan osuuskassat olisivat toistaiseksi siihen keskitettävät, jotta niihin saataisiin oikea henki juurtumaan, ja että vasta vähitellen olisi laitettava maakunnallisia haarakonttoreita valtakunnan keskuslainarahastolle.

Pian huomasi R. kuitenkin, että keskuslainarahastolla oli riittävästi työtä liiketoiminnassa ja että osuuskassat tarvitsivat lisäksi *kasvattavaa keskuslaitosta*. Senvuoksi perustettiin jo v. 1877

tätä varten *osuuskassaliitto*, jonka tehtäväksi tuli uusien osuuskassojen perustaminen ja toimivien tarkastaminen sekä oikean osuustoimintahengen

kasvattaminen. Ja v. 1879 perustettiin tätä varten erityinen „Maataloudellinen osuustoimintalehti.“ Raiffeisenistä tuli keskuslainarahaston johtaja, liiton esimies ja osuustoimintalehden toimittaja. Aluksi oli ajateltu, että keskuslaina-

rahasto välittäisi myöskin maanviljelystarvikkeitten ostoa osuuskassoille, joitten tehtäviin alunpitäen kuuluivat yhteisostot ja yhteismyynnit. Mutta

tämäkin huomattiin pian mahdottomaksi ja silloin ei keksitty sen parempaa muotoa kuin että v. 1881 perustettiin osakeyhtiö *Raiffeisen ja Kumppanit*, jolle R. luovutti siihen aikaan jo tuottavan kauppaliikkeensä. Tämä O. Y. ei sääntöjensä

mukaan saanut jakaa voittoa osakkailleen, vaan kerätä vararahastoa sekä toimia yhteishyödyllisessä tarkoituksessa. Tämä laitos perusti m. m.

oman kirjapainon osuuskuntien painotöitä varten.

Vuonna 1888 päätti R. 70 vuotta pitkän, melkein koko ajan hyvin kivulloisen ja paljon vastoinkäymisiä, epäilyksiä ja hävyttömyyksiä kärsineen elämänsä. M. m. alhaisella sivistysasteella

oleville osuuskuntain jäsenille oli uskoteltu, että R. ottaisi edellämainituista toimistaan suuria voittoja, vaikka hän koko elämänsä eli pienissä oloissa eikä jättänyt paljoa jälkeensä.

Tässä on siis R:n elämäkerta, koruton ja vaatimaton, ilman suurta loistoa tai mielenkiintoa.

Vasta pitkät ajat hänen kuolemansa jälkeen tapaamme yhden loistokohdan liittyneenä hänen muistoonsa. Se oli vuonna 1902 kesällä, jolloin paljastettiin upea muistopatsas hänelle hänen kotikuntaansa sen talon puutarhaan, jonka hän oli omistanut ja joka oli ostettu hänen perustamansa liiton hallintotaloksi. Patsas esittää Raiffeisenin luonnollisessa koossa seisovana pronssiin valettuna korkealla jalustalla (katso kuvaa sivulla 17.) Tämän jalustan etusivulla näkyvät ainoastaan sanat *Isä Raiffeisen*. Jalustan molemmilla sivuilla ovat pronssiin valetut suuret taulut. Näistä toinen kuvaa epätoivoon joutunutta, väsynyttä maamiestä, jota R. lohduttaa ja sen alla R:n mielifause: „Mitä te teette yhdelle näistä vähimmistä minun nimeeni, sen te teette myöskin minulle.“ Toinen taulu kuvaa samaa maamiestä, joka kättä antaen kiittää Raiffeiseniä siitä, että hän oli osuuskassan avulla päässyt vaurastumaan. Sen alla ovat meille kaikille tutut sanat: „Auta itseäsi, niin Herrakin auttajas’ on“ (katso kuvia sivuilla 18 ja 19).

Tähän patsaan paljastamisjuhlaan oli tullut tuhansia Saksan osuuskassojen edustajia, jotka lausuivat mitä lämpimimpiä kiitoksia Raiffeisenin muistolle. Niiden rinnalla nähtiin maataloudellisten osuustoimintajärjestöjen edustajia useista Europan maista, myöskin Suomesta Pellervo-Seuran edustajia, jotka laskivat seppeleitä tai lukivat adresseja; toisista maista oli lähetetty tervehdyskirjelmia tai sähkösanomia.

* *
* *

Me olemme siis nähneet, että tuosta vähävaraisesta, kautta ikänsä raihnaisesta, vähäoppineesta, vaatimattomassa yhteiskunnallisessa asemassa olleesta miehestä on tullut yksi maailman merkkimiehiä.

Täydellä syyllä herää meissä halu oppia lähemmin tuntemaan, mitkä olivat ne luonteenomaisuudet, jotka tekivät tällaisesta henkilöstä merkkimiehen maailman historiaan?

Sisimpänä perustana Raiffeisenin olemuksessa oli *yksinkertainen uskonnollinen vakau-*
mus, ilman että hän oli perillä eri uskontunnustusten uskonopillisista eroavaisuuksista. Hänen yksinkertaista uskonnollista vakaumustansa todistaa myöskin hänen koko elämänsä ja toimin-

tansa. Hän mietiskeli alituisesti, mitenkä hän virassaan voisi tuottaa alaisillensa kunnille jotakin todella hyödyllistä. *Yhteishyvän* ja sen kautta *isänmaan* ja *Jumalanvaltakunnan* palveleminen oli hänen päämääränsä.

Hänestä kertoo eräs hänen läheisimpiä tuttaviaan, eräs katolinen pappi, kirjeessä seuraavaa: „Kaikki Raiffeisenin ajatukset keskittyivät hänen osuustoimintatyöhönsä, jota hän katsoi Kaitsemuksen hänelle asettamaksi velvollisuudeksi. Tätä velvollisuutta selitti hän mielellään rakkautenvelvollisuudeksi, kuten hän tavallisesti vetosikin kristilliseen rakkauteen, innostuttaakseen toisia tätä hänen osuustoimintatyötänsä edistämään.

Raiffeisen kertoi minulle kerran: Kun minun ensin oli pakko kääntyä katolisten pappien puoleen osuuskassojen edistämiseksi, pelkäsin kovasti, että he vaatisivat minua kääntymään katolinuskuun, mutta kukaan ei puhunutkaan siitä, vaan sain päinvastoin kaikilta suosiollista kohtelua ja innokasta kannatusta. Mutta tämä, kertoi hän edelleen, aiheutti minua lähemmin tutustumaan katolinuskon oppeihin ja minä havaitsin niiden läpeensä soveltuvan minun mielipiteisiini.

Että Raiffeisen *tietämättään* olisi ajatellut katolisesti, ei sovi sanoa; kyllä hän sen hyvin

itse tiesi, mutta protestanttina hän ei voinut saada itseään alistumaan katolisen opin alle.

Protestanttisista papeista lausui hän kuitenkin kerran hyvin epäsuotuisan arvostelun.

Minä kartoin puhumasta hänen kanssaan uskonnosta ja annoin vain vastauksia, kun hän itse alkoi siitä puhua. Hän oli *läpeensä käytännöllinen luonne* ja kaikki hänen ajatuksensa koski osuuskassoja ja niiden järjestelyä. Usein kun hän sanoi, että hänellä olisi tärkeitä asioita puhuttavana ja minä odotin suuria kysymyksiä, alkoi hän kuitenkin puhella osuuskassojen asioista. Tosin koskivat ne monasti niitä suuria vaikeuksia, jotka hänen työtään eri tahoilta kohtasivat. Että hän katsoi tätä työtä kristillisen lähimmäisrakkauden työksi, on tunnettua. Tarvitsee vain olla kuullut tai lukenut yhden hänen osuustoimintapäivillä pitämistään puheista heti muistaakseen, kuinka huomattavan suuren tilan hän näissä antoi lämpimälle vetoamiselle lähimmäisrakkautteen. Mutta hän tahtoi lähimmäisenrakkautta osoitetuksi *teoissa* eikä vain sanoissa, kuten hänen laatukselleen oli luonnollistakin. Hän uskoi, ettei kukaan voisi seistä Jumalan edessä, olematta toteuttanut rakkauttansa myöskin teoissa. Itseänsä katsoi hän Kaitselmuksen määräämäksi osuuskassalaitoksen toteuttajaksi ja hän tahtoi, kuten

hän itse sanoi, tehdä velvollisuutensa, voidaksensa kuoltuansa seistä Jumalan edessä. Aina kun R. oli minun luonani, tuli hän mukani kirkkoon rukoilemaan.

Myöskin oli hän sangen tarkka siitä, että hänen avustajansa osuustoiminta-alalla olisivat hartaasti uskonnollisia ja siveellisesti vakavia ihmisiä, sillä hän ajatteli, että joka ei korkeammista vaikutteista tullut työskentelyyn hänen kanssaan, se oli ylipäänsä ajan pitkään yhteistyöhön kelpaamaton.

Raiffeisenin ulkonaisessa esiintymisessä oli jotakin kankeaa, joka johtui siitä, että hänen silmiensä valo oli melkein kokonaan sammunut. Mutta keskustelun kuluessa kävi hän vilkkaaksi, ei milloinkaan sentään liioittelevaksi; hän pysyi aina tyyneesti harkitsevana miehenä, joka lujalla tarmolla alati ja kaikkialla pyrki suurta päämääränsä kohti. Sitävastoin saattoi hän heltyä miltei kyyneliin, puhuessaan vähävaraisten hädästä ja jalojen miesten huolenpidosta puutteenalaisia kohtaan. Kaiken kaikkiaan: Raiffeisen oli jalo ihminen ja työskenteli ihmeteltävällä sitkeydellä tehtävänsä täyttämiseksi.“

Näin mainittu pastori.

Eräs toinen R:n läheinen tuttava on hänestä kirjoittanut näin kuuluvan arvostelun:

„Raiffeisenillä oli ennen kaikkea *tavattoman luja tahdon tarmo, sitkeys ja kestävyys pyrintöjensä toteuttamisessa*. Eivät epäilevien ystävien arvelut ja vastaväitteet, ei tunnettu, suureen osaan maalaisväestöämme perinnäisestä epäluulosta ja hitaasta saamattomuudesta juurtunut vastahakoisuus kaikkea uutta vastaan, eivätkä ne monet suuret ja pienet kivet, joita vastustajat heittivät hänen tielleen, *ei mikään* voinut häntä pelästyttää tai väsyttää taikka masentaa. Tässä suhteessa voisi häntä tosiaan sanoa „Pikku Bismarckiksi“, kuten eräs hänen ystävistään häntä leikillä nimitti. Mutta pääasia oli se *hehkuva innostus*, joka hänet täytti, ja joka sai ehtymättöntä virikettä kahdesta hänen sisällisen elämänsä syvimmästä pohjasta pulppuavasta lähteestä: *lämminsydämisestä ihmisrakkaudesta ja järkähtämättömästä luottamuksesta Jumalaan*. Tiedämme kuitenkin kaikki, kuinka usein innokkaimmatkin ihmiset, täynnänsä parasta ja rehellisintä tahtoa, suunnitelmissaan ja pyrinnoissään epäonnistuvat, kun he joko eivät tunne tai eivät oikein arvioi elämän todellisuuden kovia ehtoja. Mutta Raiffeisen oli kaikkeen hyvään innostumisensa ja tulisen ihmisrakkautensa ohella sa-

mallalla *erinomaisen käytännöllinen luonne*, ja hänellä oli täydelleen kaikki ne ominaisuudet, jotka tekevät *käytännön, toimivan elämän miehen*: arvostelun selkeys ja se käytännöllinen silmä, joka aina osoitti hänelle tarkoituksenmukaisen keinon aatteittensa toteuttamiseen ja saattoi hänet oikein arvostelemaan oloja. Olisi Raiffeisenin pyrkimysten väärintuomitsemista, jos luultaisiin, että osuuskassojen perustaminen ja niiden kautta aikaansaatava maalaisluoton kohottaminen ja parantaminen olisi ollut hänen perimmäinen ajatuksensa ja varsinainen päämääränsä. Hän katsoi osuuskuntia vain *välikeinoksi* ja perustaksi paljoa korkeamman ja kauvemmas tähtäävän päämäärän saavuttamiseen. Hänen mielessään väikkyi *nykyisten yhteiskuntaolojemme täydellinen uudistus elävän kristillisyyden pohjalla*. Osuuskuntia ajatteli hän väliasteeksi tiellä tätä päämaalia, veljellis-kristillistä yhteiselämää kohti.

Tällä tavalla kirjoittaa eräs Raiffeisenin ystäviä hänen kuolemansa jälkeen.

Tämän kristillisen katsomuksen mukaan toimi Raiffeisen: hänelle oli työ hänen kovan elämänsä balsamina, eikä hänen koskaan kuultu vaikeoivan kärsimyksiään, vaikka hän loppuijällään tuskin enään tunsii sitä, mitä terveydeksi sanotaan.

Vaikka jo vuosia sairaana ja melkein sokeana,

oli hän kuitenkin väsymättömästi toimessa. Alis-
tuvaisena Jumalan tahtoon, ei hänellä ollut mi-
tään muuta elämäntarkoitusta kuin velvollisuu-
den täyttäminen ja sillä hän ymmärsi: *toimessa-
oloa niin kauvan kuin voimat sallivat*. Sairautta
katsoi hän Jumalan lähettämäksi meidän siveelli-
seksi puhdistukseksimme siinä mielessä, että
heikko ja raihnas ruumis oli voimallinen muis-
tutus aina pitämään kuolemaa silmäin edessä ja
muistamaan korkeampaa tarkoitusta.

R:n monivuotinen työtoveri hänen loppuijäl-
lään osuustoimintatyössä ja hänen elämäkertansa
kirjoittaja, professori Fassbänder, kirjoittaa hä-
nestä tähän tapaan: „Kristillisiä eri tunnustuksia,
semmoisina kuin ne nyt kerran ovat olemassa,
katsoi Raiffeisen päämaaliin, vapahdukseen,
nähdén samanarvoisiksi; ja tämän ajatuksensa
mukaisesti kävi hän, kuinka kulloinkin sattui,
eri uskontoyhdyskuntain jumalanpalveluksissa.
Vaalín ratkaisi useimmiten hyvä saarnaaja. Niinpä
otti hän niinä vuosina, jolloin seurustelin hänen
kanssaan Neuwiedissä, enimmäkseen osaa juma-
lanpalvelukseen herrnhutilaisten¹⁾ kirkossa. Jos
hän matkoilla viipyi puhtaasti katolisessa seura-
kunnassa, niin kävi hän myöskin katolisessa

¹⁾ Eräs uskonnollinen lahkokunta.

jumalanpalveluksessa ja noudatti silloin myöskin jumalanpalveluksen ulkonaisia muotoja, kuten itse olin näkemässä, esimerkiksi polvistumalla pyhäinkuvia kuljetettaessa. Tuomas Kemppiläisen ihanaa kirjaa „Kristuksen seuraamisesta“ piti hän sangen suuressa arvossa ja luetutti vähä väliä siitä itselleen kohtia.

Raiffeisenin uskonnollisten mielipiteiden kokonaisvaikutukseen nähden on minun asettaminen hänet niiden katsomusten kannalle, jotka tahtovat asettaa yksinomaisen ja koko pääpajon siveelliseen elämään, samantekevälle uskonoppiperustalle tämä rakentuu.

Siinäkään ei hän eronnut tavallisesta oppimattomasta miehestä, että hän tavallisesti jonkun mielipiteen kannattajan luonteesta oli taipuva päättelemään itse mielipiteen oikeutta.

Samallinen oli hänen suhteensa *valtiollisiin puolueisiin*. Valtiollisen puolue-elämämme kehitys Saksassa tympäisi häntä siihen määrään, ettei hän vuosikausiin enään ottanut osaa vaaleihin eikä antanut ääntänsä millekään puolueelle. Mutta erikoinen syy hänen äänestämättä ololensa oli myöskin siinä, että hän luuli, ettei hänen yhteiskunnallinen toimintansa kaikkien eduksi sallinut hänen valtiollisesti asettuvan jonkun erityisen suunnan puolelle.

Katsellessa Raiffeisenin henkisiä lahjoja, täytyy meidän sanoa: hänellä oli selkeä ymmärrys ja terävä käsityskyky, mutta hänen henkinen lahjakkaisuutensa ei kohonnut keskinkertaista korkeammalle. Hän ei laisinkaan ollut mikään erikoinen valopää, mikään nero, mikään korkean hengenlennon mies, vaan hänessä oli aina jotakin kotitekoista kaiken ihanteellisuuden rinnalla ja mitä hän tekikin, se oli aikaansaattava ahkeruudella ja harjoituksella. Hän oli etupäässä käytännöllinen luonne, harrastuksissaan ja käsitteissään todellisuuden ilmiöihin kääntynyt. Niinpä piti hän ylpeytensä muutamien rakennusten rakennuttamista ilman rakennusmestarin apua, jolloin hän sentään tietenkään ei päässyt ilman oppirahojen suoritusta hairahdustensa vuoksi. Tietomääränsä syventämiseen yleissivistystä hankkimalla ei hän pannut suurta arvoa. Onhan paljon henkisesti hyvälahjaisia ihmisiä, joilla erinäisten olojen vuoksi ei nuoruudessaan ole ollut tilaisuutta kehittää itseänsä koulujen säännöllisellä opinkäynnillä, mutta jotka väsymättömästi koettavat itseopiskelulla poistaa tätä puutetta ja ovat siinä saavuttaneet suuria tuloksia. Raiffeisenissä on se aina ollut sielullinen arvoitus, että hän yhdeltä puolen uskonnollisella peruskatsomuskannallaan ollen ja toiselta harrastaes-

saan talonpoikaissäädyn kohottamista, tunsin niin vähän tarvetta, syventymällä jumaluusopilliseen ja kansantaloudelliseen kirjallisuuteen, laajentaa tietojansa näillä molemmilla aloilla ja hankkia katsomuksillensa tieteellistä perustaa, vaikka kiel-
tämättä moni osuustoimintalaitoksen yksipuoli-
nen arvostelu hänessä johtui siitä, ettei hänellä ollut riittävää käsitystä nykyaikaisen maatalous-
kysymyksen kokonaisuudesta. Tosin esti häntä silmätauti lukemasta ja sitäpaitsi oli hänen aikansa kirjevaihdon ja osuustoiminta-aatteen le-
vittämisen vuoksi kylläkin niukka. Kun hän joskus aamuisin tai iltaisin tuli luokseni ja kuuli, mitä sielutieteellistä tai filosofista ongelmaa jonkun
suuren ajattelijan johdolla juuri harkitsin, pudisti hän päättään ja lausui: „Ne on leivättömiä tai-
toja; kun tuntee vain osuuskassat, niin tuo kaikki on tarpeetonta.“ Eikä hän sanonut sitä vain lei-
killä, vaan hän kehoitti minua vakavasti heittä-
mään kaikki teoreettiset opinnot sikseen.

Raiffeiseniä saa huoleti sanoa yksipuoli-
seksi tiedoissaan ja pyrinnoissään. Mutta tässä
yksipuolisuudessa oli samalla sekä hänen *heik-*
koutensa että *voimansa*.

Raiffeisenin olemus ei ollut niinkään hä-
nen etevässä älyssään kuin hänen *tahdossaan*.
Hänen luonteenominaisuuksiensa tärkeimpänä

piirteenä, hänen henkisen olentonsa varsinaisena peruspiirteenä kohtaa meitä hänen tarmonsa ja tahdonlujuutensa, jotka joskus saattoivat tuntua miltei sairaloisilta. Hänellä oli periaatteena ennemmin tavoittaa vähempää, mutta varmallalla menestyksellä, kuin enempää epä-tietoisella tuloksella. Riehaantumista, jota pian seuraa voimien herpoutuminen, kuten helposti innostuvissa ihmisissä muutoin usein näkee, ei hänessä ollut. Vakaisesti ja kestävästi kulki hän kerta päättämäänsä päämaalia kohti, kunnes se oli saavutettu. Väsymättä oli hän toimessa; mutta mikä hänen toiminnassaan sitaipaitsi on ihmeteltävää, se oli hänen noudattamansa täsmällisyys, tyynäys ja järjestys. Kaikki tapahtui tarkoin määrätyn päiväjärjestyksen mukaan, *eikä mitään, mikäli suinkin mahdollista oli, lykätty seuraavaan päivään*, vaan kaikki suoritettiin heti.

Hänen tarmostaan ja tahdonlujuudestaan ja pitkistä kärsimyksistään johtui paikoitellen hänen olennossaan vanhemmalla ijällä eräänlainen kovuus ja jyrkkyys, joiden täytyi enemmän tynäpäistä kuin viehättää, jopa usein vaikuttivat kylmentävästi ja kuolettavasti. Sangen kuvaavaa on tässä suhteessa erään miehen lausunto, joka myöhemmällä ijällä paljon seurusteli Raiffeise-

nin kanssa: „Lähemmässä seurustelussa oppii häntä kunnioittamaan, mutta ei rakastamaan.“ Varsinkin kun hän kiihtyi, saivat hänen kasvopiirteensä niin ruman ilmeen, että se saattoi herättää kammoa. Kun oli kysymys hänen aatteidensa toteuttamisesta, saattoi Raiffeisen olla häikäilemätön ja tyly, erityisesti myöskin alaisiansa vastaan. Kun hän oli peräti vakuutettu mielipiteidensä oikeudesta, ei hän tahtonut osata sietää vastaansanomista. Jos häntä tahtoi taivuttaa toiselle kannalle, täytyi aluksi myöntää hänen olevan oikeassa ja yrittää ihan vähitellen tuoda „jos“- ja „mutta“-sanat etualalle, sillä hän piti kiinni kerta omaksumastaan mielipiteestä sekä sitkeästi että myöskin itsepäisesti. Hänen pyrintönsä perimmäisenä päämaalina oli: lähimmäisrakkauden kristillisen hengen kannattaman yhteiselämän raivaamisen ja kehittämisen kautta tulla maakansan kasvattajaksi ja edistää siinä uinuvain siveellisten voimien herättämistä. Tällaisen päämaalin asettamista itsellensä seurasi vissi itsetunnon kohoaminen, tunne, että täytyy seistä toisten yläpuolella ja vaikuttaa toisiin. Tämä usko omaan itseen saattoi joskus kohota ylimielisyydeksi toisia kohtaan. Sangen vaikeata oli hänelle myöskin rehellisen vakaumuksen tunnustaminen hänen osuustoiminta-aatteensa vas-

tustajille. Hän tuumi, että jokaisen *täytyy* nähdä hänen aatteidensa oikeus ja että jokaisen velvollisuus on kannattaa niiden toteuttamista. Joka sitä ei tehnyt, oli hänen vastustajansa, ja hän noudatti periaatetta „joka ei ole minun puolellani, on minua vastaan.“

Mitä vihdoin Raiffeisenin elinapoihin tulee, olivat ne vaatetukseen ja ravintoon nähden *erittäin vaatimattomat*. Aikaisin nousi hän aamulla ylös. Ennen aamiaista pidettiin 5 tai 10 minuuttia kestävä yhteinen perhehartaus. Lyhyen, neljännestuntia kestävän kävelyn jälkeen puutarhassa lähti Raiffeisen sitten suorittamaan kirjevaihtoa. Kun hän heikkonäköisyytensä vuoksi ei itse voinut kirjoittaa, saneli hän ajatuksensa tyttärensä kirjoitettavaksi. Sanelut kestivät tavallisesti koko aamun klo 11 tai 11 ¹/₂ saakka; sen jälkeen suoritettiin päivällisiin saakka muita asioita. Päivällisen jälkeen vetäytyi Raiffeisen vähäksi aikaa päivällislevolle, jonka jälkeen taas jatkettiin sanelua iltapuoleen saakka. Illallisen jälkeen luettiin sanomalehti ja, jos säveltaiteen käyttäjiä oli saapuvilla, harjoitettiin soitantoa. Soittokappalten esittämistä urkuharmoonion, klaveerin ja viulun yhteissoitolla rakasti Raiffeisen suuresti. Perheensä ulkopuolella

ei hän enään moneen vuoteen seurustellut. Vaikka hänen nimensä jo oli sangen tunnettu, ei hän matkoilla arkaillut asua pienimmissä ja halvimmissa hotelleissa eikä ajaa rautateillä kolmannessa luokassa. Mutta hänen vaatimattomuutensa ei johtunut liiallisesta säästeliäisyydestä, vaan Raiffeisen oli toisaalta hyväntekeväinen ja antelias hyviä tarkoituksia varten. Mutta hän katsoi, että jos ihminen tahtoo, että hänen tointansa pidetään ensi sijassa köyhien ja tarvitsevaisten palvelukseen kohdistettuna, silloin täytyy hänen myöskin itse elämässään näyttää esimerkkiä vapaaehtoisesta kieltäymyksestä.

Hänen elämän- ja maailmankatsomuksensa kuvaukseen on jo senvuoksi pantu erikoista arvoa, että on hauska oppia lähemmin tuntemaan kuuluisan nimen kantajaa, mutta toisaalta myöskin on Raiffeisenin elämänkatsomus perusajatuksiltaan läheisessä yhteydessä hänen osuustoiminnallisten aatteidensa ja hänen osuustoimintatyönsä kanssa.

Häntä johti tässä työssä se vakaumus, että maamiesten yhteistoiminnallisessa järjestäytymisessä oli maataloudellisen pikkuviljelyksen pelastus, tehokkain keino terveeseen taloudelliseen

kehitykseen ja, jos se perustui kristillis-uskonnolliselle pohjalle, myöskin jo silloin polttavaksi käyneen yhteiskunnallisen kysymyksen ratkaisu. Tämä vakaumus johtui ankaran johdonmukaisesta ajattelusta ihan tyyneen harkinnan pohjalla, ilman että siinä oli hituistakaan uskonnollista tai filantropista haaveilua. Saksalaisten kansallinen yhtyminen oli hänelle takeena siitä, että ne perusajatukset, jotka ovat osuuskassa-aatteen pohjana, pian tulisivat olemaan laajempien piirien yhteisomaisuutta ja että osuustoimintaliike, joka siihen saakka oli rajoittunut Rheinin maakunnan maanviljelysseuran alueelle, pian tulisi ulottumaan laajan Saksan valtakunnan kaikkiin maataloudellisiin piireihin. Jota enemmän yhdyntäajatuksen toteutuminen Saksan-Ranskan sodan kuluessa edistyi aina Saksan keisarikunnan syntymiseen saakka, sitä laajemmalle ulotti R. pyrintöjensäkin päämaalia, sitä enemmän vapautui hän alkuaan jokseenkin ahdasrajaista suunnitelmistaan maataloudellisen yhteistoiminnan ulkonaiseen muodostumiseen nähden.

Raiffeisen antautui kokonaan kannattamaan aatteeseen ja hänen yhteishyvänharrastuksensa edustamassaan asiassa meni niin pitkälle, että hän alussa ei tahtonut ulospäin edes nimeänsä mainittavaksi sen yhteydessä. Hän

karttoi ohjelman sitomista jonkun henkilön nimeen, koska hän pelkäsi sen kautta jo siihen aikaan selvästi esiintyvän vastakkaisuuden omiensa, pääasiassa maataloudellisia tarpeita palvelevain osuuskassojen ja Schultze-Delitschin luomalle pohjalle käsityöläisten ja kaupan tarpeita varten perustettujen osuuskassojen välillä suurenevan. Vasta pakko puolustautua ankaria, hänen osuuskassajärjestelmänsä perusajatuksiin tähdättyjä hyökkäyksiä vastaan sai hänet suostumaan siihen, että hänen nimensä liitettiin hänen luomaansa järjestelmään.

Huolellisesti karttoi Raiffeisen antamasta Schultze-Delitschiläisten osuuskassojen ajajille aihetta julkiseen esiintymiseen hänen omia osuuskassojaan vastaan; mutta kun muuttamat näistä olivat julkisesti ilmoittaneet olevansa nyt Raiffeisenin nimeä kantavain osuuskuntain vastustajia eivätkä häikäilleet arvostella näitä aivan väärällä tavalla, ei hänkään puolestaan kauempaa karttanut taisteluun ryhtymistä. Ja tässä kynätaistelussa Raiffeisen oli yhtä säälimättömän ja samalla myöskin yhtä eteväkin aatteitaan puolustamaan kuin vastustajansakin. Tämän pitkällisen ja intohimoisen kiistan tulokseksi sopii katsoa monia uusia säädöksiä Saksan toukokuun 1 p:nä 1889 annetussa uudessa osuustoiminta-

laissa. Vasta tämä laki laski sen pohjan, jolla osuuskunnat voivat vaarattomasti kehkeytyä ja omaksua moninaisimpia muotoja. Kun toisaalta ilmaistiin suurinta pelkoa, että sellaiset määräykset, kuin lakiin otetut tarkastusta koskevat, tulisivat liian suuresti rasittamaan osuuskuntain liiketoimintaa ja senvuoksi ehkäisemään uusien osuuskuntain syntymistä, piti Raiffeisen osuustoimintalain kehittämistä ankarampaan tarkastukseen käsin silloin tapahtuneella tavalla välttämättömänä ehtona koko osuustoiminnan suotuisalle kehitymiselle.

Osuustoiminta-aatteen levittäminen mitä laajimmalle, siten että se tulisi kaikkien yhteisomaisuudeksi, oli Raiffeisenin silmissä korkein tehtävä mitä olla saattoi, tehtävä, jonka ratkaisun tieltä kaikkien muiden pyrkimysten tuli väistyä. Kokonaan tämän aatteen valtaamana ei hän tahtonut tunnustaa, että maatalouden edistämistä tarkoittavien järjestöjen palveluksessa olevilla miehillä saattaisi olla sellaisiakin velvollisuuksia, joiden täyttäminen oli kaikkea muuta tärkeämpi, jopa osuustoiminta-agitatsiooninkin edelle pantava. Myöskään ei hän saattanut käsittää, että voi olla oloja, joissa osuuskassojen perustaminen suurehkoilla aloilla voi ajaksi olla mahdoton, kuten esimerkiksi oli pitkän aikaa Saksin kuningaskun-

nassa. Hänellä oli silloin pian käsillä moite, että ei käsitetty tällaisten rajattomalle lisämaksuvelvollisuudelle perustettavain osuuskassojen tärkeyttä ja niiden merkitystä koko yhteiskuntatilan kohottamiselle, sillä muutoin kyllä aina saataisiin aikaa tarvittavaan työhön.

Mitä me siis olemme oppineet tutustuessamme Raiffeisenin elämään ja luonteeseen? Mikä on tehnyt hänet merkkimieheksi, kun hän ei ollut mikään loistava nero, ei paljoa oppinut eikä huomattavassa yhteiskunnallisessa asemassa?

Me olemme oppineet, että Raiffeisen on kyennyt tekemään suurtyönsä ei vain Saksan, vaan koko maailman maanviljelijäin hyväksi sen kautta, että hän oli luonteeltaan jalo ihmisystävä; että hänellä oli siinä määrässä käytännöllistä älyä, että hän osasi tajuta, mitä maanviljelys tarvitsi, pelastuaksensa nykyaikaisilla maailmanmarkkinoilla; että hän antoi koko jalon olemuksensa tämän tajuntansa palvelukseen, ja että hän tätä aatteensa palvelusta harjoitti harvinaisella johdonmukaisuudella ja tarmolla, hajoittamatta itseään.

Ja mitä me tästä opimme?

Sitä, että me arki-ihmisetkin voimme kukin alallamme ja vaikutuspiirissämme suorittaa jon-

kun huomattavan elämäntyön, jos me tahdomme omaa voittoamme pyytämättä palvella jotakin jaloa aatetta, koota kaikki voimamme ja kaiken huomiomme siihen ja tehdä sitä läpi elämämme johdonmukaisesti, sitkeästi ja tarmokkaasti, huolimatta siitä, saammeko elämässämme tunnustusta vaiko kiittämättömyyttä palkaksemme.

Tällaisia miehiä ja tällaisia naisia tarvitsee Suomen maataviljelevä väestö tätä nykyä enemmän kuin koskaan ennen. Nouskoon niitä kuntiimme kaikissa maamme äärissä!

Pellervo-Seuran

kustannuksella on ilmestynyt:

- Pellervon kirjasto (katso kansilehden ensimmäistä ilmoitussivua).
Pellervon pikkukirjasia (katso kansilehden toista ilmoitussivua).
Pellervon lentolehtisiä (katso kansilehden toista ilmoitussivua).
Pellervon Vuosikirjoja, II--V ja VII--IX, I & IX, II (I & VI ovat loppuunmyytyt). Vuosikirja IX maksaa Smk. 3:50, X₁—X₂ & XI₁—XI₂ à 6 mk. 50 p:ää, muut 2 mk. kpl.
Suomen osuusmeijerien liiketilasto, I—VII. Hinta vaihtelee 1—2 markkaan.
Suomen osuuskassojen liiketilasto, I—III. Hinta à 1 mk.
Suomen osuuskauppojen liiketilasto, I—III. Hinta à 2, 1 mk ja 2 mk. 50 p:ää.
Suomen osuustoimintaliike ja Pellervo-Seura 1999^{2/10}—1909. Pellervo-Seuran juhlaulkaisu v. 1909. Hinta 3 mk 50 p:ää.
Yhteistyö. Edellämainitun juhlaulkaisun lyhennetty painos. Hinta 90 p:ää.

Mallisääntöjä (arkkikoossa) osuusmeijereitä, -kauppoja ja -kassoja, puimakone-, munanmyynti-, sammalkuivike- y. m. osuuskuntia, metsätalous- ja karjanvakuutusyhdistyksiä sekä maamiesseuroja varten. Viimeksimainittu (vihkokoossa) maksaa 10 p:ää, muut 25 p:ää.

Kirjanpitokirjoja osuusmeijereille ja -kassoille, puima- ja sammalkuivikeosuuskunnille sekä yhteisostoilta. Hinta vaihtelee Smk:n 2:50—16:— välillä.

Kaavoja osuuskunnan jäseneksi pyrkimistä, eroamista y. m. varten. Hinta 2^{1/2} p:ää kpl., 100 kpl. maksavat 2 mk. Kaikkia näitä välineitä saa tilata osotteella

Pellervon toimisto,

joka myös välittää kohtuullisilla hinnoilla osuuskuntien liikkeen hoidossa tarvittavia, tarkoitukseensa sopivia

konttorivälineitä,

kuten kopiopuristimia, kopiokirjoja, kirjeiden ja laskujen järjestäjiä, kansia asiapapereiden säilyttämistä varten, kassalaatikkoita ja pöytäkirjoja sekä painattaa osuuskunnille toiminimellä varustettuja kirjekuoria ja -arkkeja.

H U O M.! Tilaukset lähetetään ainoastaan käteismaksulla tai postitietuannilla.

Pellervon pikkukirjasia on ilmestynyt:

N:o 1. Ph. Suuronen, <i>Osuuskuntien toimitsijain vastuunalaisuudesta</i>	—: 10
N:o 2. Hannes Gebhard, <i>Liikkeemme kymmenvuotiset saavutukset. Juhlaesitelmä 19^{1/10} 09</i>	—: 25
N:o 3. Hedvig Gebhard, <i>Naiset ja osuustoiminta</i>	—: 25
N:o 4. Hans Müller, <i>Osuuskauppaliikkeen kehitys nykyaikana ja tulevaisuudessa</i>	—: 25
N:o 5. Hannes Gebhard, <i>Isä Raiffeisen</i>	—: 25

Pellervon lentolehtisiä on ilmestynyt:

N:o 1. <i>Säästäväisyyttä, joka tulee kalliiksi</i> (3 pain.)	
N:o 2. H. G., <i>Osuuskassa</i> (3 pain.)	
N:o 3. J. G. Lagus (Hirvensalo), <i>Mitä hyötyä on osuusmeijeristä?</i> (2 pain.)	
N:o 4. H. G., <i>Me osuustoimintaväki — toistemme palvelijoita</i> (2 pain.)	
N:o 5. <i>Kaksitoista neuvoa osuuskaupan perustajille.</i> (2 pain.)	
N:o 6. V. Mäkelä, <i>Viljanmyynti yhteistoiminnaksi!</i>	
N:o 7. E. A. Malm, <i>Sammalkuivikeosuuskuntia perustamaan!</i>	
N:o 8. Paavo Brummer, <i>Yhteisiä puimakoneita hankkimaan!</i>	
N:o 9. S. A. Sohlman, <i>Mitä hyötyä on metsänomistajilla metsätalousyhdistyksestä?</i>	
N:o 10. <i>Neuvoja sammalkuivikeosuuskunnan perustajille.</i>	
N:o 11. <i>Miten osuusmeijeriä perustettaessa on meneteltävä?</i>	

Lentolehtiset maksavat: 5 p. kpl., 25— 99 kpl. à 3 p.,
100 kpl. tai enemmän à 2 p.

Pellervon juhlaulkaisu:

Suomen osuustoimintaliike ja Pellervo-Seura 1899^{2/10} 1909. 3:50.

Koko osuustoimintakirjallisuudessa ainoa laatuaan oleva julkaisu. Sisältää 44 osuustoimintamiehen kirjoittamaa 46 kirjoitusta osuustoiminnan eri aloilta (lähes 600 sivua), n. 140 kuvaa, valaisevia karttoja, diagrammeja y. m. Välttämätön kirja joka osuustoiminnan ajajalle.

Tästä suuremmoisesta julkaisusta on ilmestynyt lyhennetty, huokeahintaisempi laitos:

Yhteistyö —:90

Sisältää 27 osuustoiminnan eri aloja käsittelevää kirjoitusta (lähes 400 sivua), 16 sivua eri paperille painetuita kuvia y. m.

Osuustoimintalehtiä ilmestyy:

Suomen Osuustoimintalehti.

Pellervo-Seuran ja osuustoiminnallisten keskusliikkeitten julkaisema.

Kääntyy etupäässä osuustoimintayritysten johdossa ja palveluksessa olevan sekä kehittyneemmän osuustoimintaväen puoleen.

Ilmestyy kerran kuukaudessa. Tilaajamäärä v. 1911 noin 1,800.

Hinta vk:lta Smk 3:—.

„Pellervo“.

Sisältää osuustoimintaa, varsinkin maataloudellista osuustoimintaa sekä maataloutta käsitteleviä kirjoituksia ja tiedonantoja.

Ilmestyy kahdesti kuukaudessa ja v. 1912 alusta 48-sivuiseksi laajennettuna (ruotsalainen painos ilmestyy kerran kuussa). Tilaajamäärä v. 1911 yli 40,000. „Pellervo“ on Pohjoismaiden levinnein maatalousammattilehti. Hinta vk:lta Smk 2: 25.

Yhteistilauksia tehdessä alence tilaushinta seuraavasti:

vähint. 5 vuosik. maksaa 2: 15 vk; vähint. 50 vuosik. maks. 1: 90 vk.

„ 25 „ „ 2: 05 „ „ 100 „ „ 1: 75 „

300 ja enemmän maksaa 1: 60 vk.

Yhteishyvä.

Osuuskauppojen Keskusosuuskunnan julkaisema osuuskauppalehti.

Ilmestyy kerran viikossa. Tilaajamäärä v. 1911 12,000. Hinta Smk. 2: — vk.

Osuuskaupat, jotka tilaavat lehden kaikille jäsenilleen, saavat sen Smk:lla 1: 50 vuosikerralta.

Hinta —: 25.